

Streszczenie

1. Tytuł rozprawy doktorskiej

Znajomość i akceptacja wartości religijno-moralnych. Studium katechetyczno-socjologiczne w świetle badań maturzystów archidiecezji przemyskiej.

2. Streszczenie rozprawy doktorskiej

Religijność młodzieży jest w ostatnich latach poddana częstym dyskusjom w dziedzinie teologii i nauk społecznych. W wielu miejscach w Polsce coraz częściej zauważa się zjawisko odchodzenia od Kościoła katolickiego czy też wypisywania się uczniów z lekcji religii w szkole. Procesy te przebiegają w różny sposób na terenie całego kraju. Młodzi ludzie posiadają pewne odniesienia transcendentne, jednak odznaczają się one zróżnicowaną intensywnością wykonywania praktyk religijnych. W świadomości większości młodzieży ma miejsce oddzielenie wiary od moralności. Coraz częściej, prawodawstwo moralne jest przepisywane indywidualnej osobie lub społeczeństwu, ale nie Bogu. Zjawisko to wiąże się z postawą relatywizmu moralnego, charakteryzujące się uzależnieniem sposobu postępowania człowieka od indywidualnych upodobań, opinii czy różnych uwarunkowań społeczno-kulturowych. Biorąc pod uwagę rejon południowo-wschodni Polski, tempo tego zjawiska nie przebiega tak szybko, jak w pozostałych częściach kraju, jednakże i tu zauważa się, iż dynamika zmian religijności w ostatnich latach uległa przyspieszeniu.

Istotnym przejawem troski Kościoła o współczesną młodzież jest szkolna katecheza. W dobie kryzysu rodziny, na który składają się: instytucjonalne wychowywanie dzieci, bez pomocy i autorytetu dziadków i osób starszych, stawianie bardziej na indywidualny rozwój zawodowy aniżeli na dobro rodziny, wychowywanie się w rodzinach niepełnych, rola katechezy szkolnej jest bardzo istotna, gdyż w niedługim czasie może okazać się, iż to właśnie lekcje religii będą jedyną przestrzenią, w której przekazywane jest znaczenie wartości religijno-moralnych.

Głównym przedmiotem niniejszej rozprawy było udzielenie odpowiedzi na pytanie: Jakie wartości religijno-moralne preferuje młodzież maturalna w archidiecezji przemyskiej? W celu rozwiązania podjętego problemu badawczego została zastosowana metoda dedykowana teologii pastoralnej, którą jest paradygmat trzech etapów analizy teologicznopastoralnej. Udzielenie odpowiedzi na postawione pytania wymagało analizy wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród maturzystów archidiecezji przemyskiej, przebadania źródeł odnośnie do problematyki aksjologii, dokumentów Kościoła katolickiego, a także konsultacji zarówno z naukowcami zajmującymi się badaną problematyką, jak i z katechetami, którzy na co dzień pracują z młodzieżą. Badania nad wskazaną problematyką posiadały charakter interdyscyplinarny. Wyniki naukowej refleksji przedstawiono w pięciu rozdziałach.

W pierwszym rozdziale skoncentrowano się na omówieniu wartości religijno-moralnych w założeniach programowych nauczania religii w liceum. Analizie zostały poddane treści programowe pod względem ukazywania postaw wobec prawdy wiary katolickiej, katolickiej liturgii i modlitwy oraz katolickich zasad moralnych.

Rozdział drugi zawierał opis metody oraz charakterystykę grupy badawczej, którą stanowili maturzyści archidiecezji przemyskiej. Omówiono w nim także znaczenie badań empirycznych w teologii pastoralnej, zaprezentowano wykorzystane narzędzie badawcze oraz dobór próby badawczej. Ostatnią kwestią omówioną w ramach rozdziału była szczegółowa charakterystyka archidiecezji przemyskiej.

Rozdział trzeci ukazał poziom wiedzy maturzystów archidiecezji przemyskiej z zakresu wartości religijno-moralnych w kwestiach prawd wiary, sakramentów i formuł modlitewnych oraz znajomości zasad moralnych.

W rozdziale czwartym przedstawiono postawy młodzieży wobec prawd wiary, zasad moralnych, a także ukazano ich związek z Kościołem, udział w życiu sakramentalnym oraz życiu modlitwy.

Na podstawie dokonanej analizy badań ankietowych, a także założeń programowych katechezy szkolnej sformułowano wnioski i wypracowano pewne postulaty. Zostały one przedstawione w rozdziale piątym. Omówiono w nim znaczenie nauczania religii w szkole w kontekście wiedzy i wiary religijnej, a także ukazano postulaty odnośnie do przekazu wiedzy religijnej oraz akceptacji wartości religijno-moralnych. Wnioski dotyczące przekazu wiedzy religijnej uwzględniały przede wszystkim dobór treści katechetycznych oraz potrzebę preewangelizacji, a także właściwy wybór metod katechetycznych. Natomiast postulaty w kwestii akceptacji wartości religijno-moralnych przez młodzież ukazały znaczenie potrzeby ewangelizacji, głoszenia kerygmatu oraz istoty korelacji środowisk wychowania religijnego.

Przeprowadzone studium katechetyczne przyczyniło się do ukazania aktualnego obrazu młodzieży w kwestiach systemu i hierarchii wartości, znajomości poszczególnych wartości religijno-moralnych, a także ukazało stopień akceptacji formy katechezy szkolnej przez młodzież.

Lekcje religii w kwestiach wartości religijno-moralnych odgrywają kluczową rolę w sferze wychowania moralnego młodzieży. Jest to jednak obszar, który podlega dynamicznym przeobrażeniom, dlatego powinien stać się przedmiotem nieustannych badań naukowych i miejscem wdrażania aktualnych postulatów katechetycznych na rzecz troski Kościoła o życie religijne i moralne młodzieży.

Słowa kluczowe: religijność, wartości, katecheza, młodzież, ewangelizacja

Ks. Krzysztof Szymolera